

Червоний ліхтарик (китайська народна казка)

Автор Невідомий

В одному селі жила собі дівчина на ім'я Сяогуй. Батько її помер, коли вона ще була маленька, тож матері з дочкою довелося самим заробляти собі на прожиток. Коли дівчині виповнилося дев'ятнадцять, сільські парубки почали на неї задивлятися, бо Сяогуй була вродлива, розумна й роботяща.

А свахи запримітили красуню ще тоді, коли їй виповнилося шістнадцять, і відтоді почали оббивати пороги вдовиної хати, сватаючи її доньку то за сина місцевого багатія, то за чиновницьке чадо. Проте дівчина відмовляла всім підряд, не зважаючи ні на багатство наречених, ні на медовії речі свих.

Так тривало майже три роки. Односельці ніяк не могли збагнути, якого ж нареченого хоче собі Сяогуй. Та ось нарешті вдова призналася сусідкам, що її дочка вибиратиме собі нареченого на Соняшниковій горі, коли зацвітуть соняшники. Вибиратиме не багатого чи знатного, а чесного та роботящого.

Чудового літнього ранку, ледве-но сонце з'явилося із-за обрію, на Соняшниковій горі, що від самого підніжжя і аж до верхівки жовтіла від буйного цвіту соняшників, зійшлися майже всі сільські парубки. Кожен з них у душі плекав надію, що саме його вибере Сяогуй.

Один по одному юнаки виступали наперед, і кожен з них вихвалявся перед дівчиною і своєю чесністю, і працьовитістю. У цей час на село несподівано налетіла буря. Велетенська чорна хмара затягла все небо, у повітря стовпом піднялася курява. Юнаки спочатку намагалися боротись з поривами вітру, а потім не витримали і порозбігалися хто куди.

Коли за кілька хвилин вітер ущух і небо проясніло, на горі залишилося тільки п'ятеро душ – на землі лежала звалена вітром удова, а поруч неї сиділи і стояли четверо юнаків: тесля, рибалка, мисливець та лікар.

Тесля, отямившись першим, звів очі до неба і, побачивши на ньому невелику довгасту хмаринку, що хутко віддалялася від них, закричав:

– Ой лишечко! Та це ж дух гори Золотої сколопендри схопив нашу Сяогуй! Я чув від людей, що він часто з'являється у вигляді хмарини.

– Не хвилюйтесь, я зараз розправлюсь з ним! – заспокоїв юнака мисливець і вистрілив з лука навздогін чорній хмарині. Ту ж мить у повітрі пролунав оглушливий крик. Чорна хмарина, випустивши свою жертву, хутко зникла за горою.

Четверо юнаків кинулися туди, де падала дівчина, щоб підхопити її на руки, але дорогу їм перетнула широка річка. Саме в неї і впала Сяогуй.

Тесля від хвилювання враз сполотнів і підбіг до берега.

– Стривай! – зупинив його рибалка. – Річка глибока, ще втопишся. Дозволь краще

мені.- І з цими словами він стрибнув у воду.

Через деякий час рибалка вибрався на берег, несучи на руках дівчину. Мати та троє інших парубків з радісними вигуками підбігли до нього. Проте, глянзвши на дівчину, відразу ж замовкли. Чи то сколопендра вжалила її, чи вона водою захлинулася, але дівчина була мертва.

Мати схилилася над дочкою і тужно заридала. Тесля стояв поруч і теж лив сльози.

- Не сумуйте, добрі люди,- заспокоїв їх лікар.- Я зараз поверну її до життя.

Він розкрив свою сумку з ліками, вибрав те, що вважав за потрібне, розчинив у воді і влив дівчині в рот.

Сяогуй враз здригнулася, на радість усім, розплющила очі. Всі присутні задоволено всміхнулися. Отже, все гаразд, можна свататися далі. Та коли за-говорили про те, як дівчина одразу ж спохмурніла. Перед нею стояло четверо юнаків, і вона добре знала, що всі вони чесні й роботящі хлопці. Кожен з них ладен віддати за неї своє життя, тільки б врятувати від страшної напасті. То кого ж їй вибрати?

Поки Сяогуй відмовчувалася, юнаки почали навперебій вихвалити себе.

Кожен доводив, що саме завдяки йому дівчина уникнула лиха. Нарешті тесля примирливо мовив:

- Годі нам сперечатись. Нехай Сяогуй сама скаже, хто з нас їй наймиліший.

Дівчина трохи подумала й відповіла:

- Всі ви мої рятівники, тому мені важко віддати комусь із вас перевагу. Давайте зробимо так: повір'я говорить, що на Південній горі є червоний ліхтарик. Хто здобуде того ліхтарика, той зможе знищити страшну сколопендру і назавжди врятувати наших людей від жахливої напасті. Я вийду за між за того з вас, хто принесе мені червоного ліхтарика.

Юнаки вислухали її побажання і домовилися наступного ранку зустрітись на цьому самому місці, щоб гуртом іти на пошуки червоного ліхтарика.

Лікареві тієї ночі не спалося. Він усе міркував: "Іти на Південну гору по червоного ліхтарика дуже небезпечно. То чи ж варто ризикувати своїм життям заради якоїсь там дівчини, хоч вона і вродлива й роботяща?"

Не спалося й мисливцеві. "На гору ми підемо вчотирьох. Тож ліхтарик може дістатися і не мені,- думав він.- Навіщо ж мені йти разом з іншими хлопцями, коли у мене самого вистачить сили й глузду, щоб розправитись і з величезною зміюкою, якою так усі лякають, і з будь-яким іншим звіром? Краще я один піду".

Ще й на світ не благословилося, а він уже вирушив у путь. Біля підніжжя Південної гори зустрів сивого-пресивого дідуса із довгою бородою. Той зупинив Куди йдеш, юначе?

Мисливець зневажливо подивився на нього, відштовхнув зі стежки і гордовито пішов собі далі.

Тривожні думки не давали спати тієї ночі й рибалці. "Хоч і страшна Південна гора,- метикував він,- але якщо набратися сміливості й піти, то, може, справді пощастить роздобути того червоного ліхтарика. І яка то радість мені буде, коли одружуся із

Сяогуй". Проте він усе не наважувався вирушити на гору.

Один лише тесля не сушив собі голови. Він вирішив одразу: "Хоч і небезпечно йти на Південну гору, але чого боятися? Адже нас буде четверо, а прислів'я каже: "Навіть недоумкуваті шевці, коли їх троє, будь-якого мудреця перемудрюють". Отже, якщо будемо діяти дружно, то здобудемо червоного ліхтарика і врятуємо наш край від небезпеки. Яка рада буде Сяогуй, коли ми це зробимо". Подумавши так, він міцно заснув і проспав до самого ранку.

Як почало світати, тесля та рибалка зустрілися біля підніжжя Соняшникової гори. Вони довго чекали на лікаря та мисливця, але ті так і не з'явилися. У цей час підходить до них сивий-пресивий дідусь із довгою бородою й питає:

– Куди це ви, хлопці, зібралися?

Рибалка зневажливо подивився на старого й одвернувся, а тесля пояснив дідусеві:

– Та хочемо вибратися на вершину Південної гори і пошукати гам червоного ліхтарика.

Старому сподобалася відвертість молодого теслі. Він нахилився до нього і зашепотів на вухо:

— Дуже тяжко вам буде і страшно, але ти ні на що не зважай. Іди вперед, міцно стиснувши зуби. Траплятимуться тобі гарні-прегарні ліхтарі, схожі навіть на квіти лотоса та інших рослин, але ти їх не чіпай. Іди далі, поки не побачиш червоного ліхтарика. Його й бери.

Тесля подякував дідусеві за добру пораду, і вони з рибалкою пішли далі. Стежки в горах дуже небезпечні. Юнакам доводилося дертись крутими схилами вгору, пробиратися крізь чагарі, перестрибувати через рівчаки та канави, обходити стрімкі скелі. За якусь годину вони відчували, що дуже потімилися.

При вході до глибокої ущелини вони побачили здоровенного тигра. Але звір уже був мертвий. І тут вони зрозуміли, що це мисливець убив його. Треба його наздогнати. Утрюх все-таки веселіше буде.

І справді, коли глибока ущелина залишилася позаду, вони вийшли на берег стрімкого потоку і там побачили мисливця. Потік був досить широкий і по всьому видно, що глибокий, тому мисливець стояв перед ним і чухав потилицю, міркуючи, як би перебратися на той бік.

Тесля підійшов до нього ззаду і став поруч. Трохи подумав і сказав:

— Нічого страшного. Знайдемо десь на березі високе дерево, повалимо його упоперек русла, от і матимемо міст.

Так і зробили. Пішли понад берегом, натрапили на високе дерево і зрубали його так, що воно, впавши, верхівкою досягло протилежного берега. Тримаячись за руки, хлопці почали переходити потік. Та ледве-но дійшли до середини потоку, як воду густою пеленою заслав туман. Потім щось загуркотіло. Деревина затріщала й розпалася на кілька частин. Хлопці попадали в воду, а бурхлива течія підхопила їх і понесла вниз.

Рибалка добре тримався на воді. Він напружив усі сили і невдовзі зумів дістатися

протилежного берега. Вибрався він із води і сів відпочити.

Мисливець зовсім не вмів плавати. Опинившись у жахливій круговерті, він розгубився й почав безладно гамселити руками та ногами по воді. Та коли відчув, що ось-ось захлидеться, перевернувся горілиць. Тепер його то кружляло па одному місці, то кидало з боку на бік.

Тесля теж не міг добре плавати, але він був людиною спокійною, розважливою, тому підхопив мисливця під руки, і вони удвох поволеньки-поволеньки попрямували до того берега.

Рибалка вирішив виручити їх. Він хутко нарвав трави, зробив з неї крутінь і кинув хлопцям з високого берега. Ті вчепилися за кінець крутеня й вибралися нарешті з води.

Мисливець так злякався цього несподіваного купання, що боявся залишитись наодинці. Тому, коли його товариші попідводилися, він теж схопився і подався слідом за ними.

Юнаки обігнули скелю, і перед ними постала ще одна ущелина. Ледве-но вони заглибилися в неї, як раптом з усіх тріщин між камінням повалив густий дим, а потім над камінням спалахнули рожеві омахи полум'я. Хлопці нерішуче тупцяли на місці й розгублено кліпали очима. А вогонь тим часом підступав усе ближче й ближче. Стало важко дихати, від смороду почало наморочитись у голові. Першим не витримав рибалка і крізь сльози мовив:

- Та коли б я знав, що нас тут чекає, нізащо б не пішов. Ніяких ліхтарів мені не треба, аби лиш додому повернутись живим!

Щойно він промовив це, як вогонь одразу ж відступив від нього, а сам він опинився біля підніжжя Соняшникової гори, звідки вони вранці починали свою путь. Сяючи від радості, юнак притьмом кинувся додому.

А тесля тим часом згадав, як дідусь попереджав його про страхи та труднощі, які можуть спіткати їх під час походу на Південну гору, і, міцно стиснувши зуби, рушив уперед, ведучи за собою також і мисливця.

Вибравшись з ущелини, вони озирнулися назад і дуже здивувалися: в ущелині, як і перед вогнем, зеленіли кущі та дерева, і над ними не було видно жодної іскорки. Отже, можна сміливо йти далі.

Та ось нарешті й вершина. У скелі, що височіла на самому краю, вони побачили закритий брамою вхід до печери. Біля самої брами щось повзало.

Юнаки підійшли ближче і побачили величезного полоза, що грівся на сонці, скрутившись у кілька кілець. Його тіло мінилося червонястими барвами. Голову полоза прикрашав блискучий металевий обручик, а нижче від нього зеленіли спрямовані на хлопців великі очища. Роздвоєний на кінці язик то ховався в роті, то висовувався назовні. Варто зробити ще кілька кроків, як полоз одразу накинеться на них.

- Стривай! - сказав тесля. - Йому нас добре видно. Сховаймося краще он там за камінням.

Вони зайшли за скелю. Полоз повернув голову ліворуч, тоді праворуч і, коли нарешті побачив їх на новому місці, грізно підвівся. І в цей час просвистіла перша

стріла, за нею друга, третя, пронизуючи наскрізь зміючі шию та голову.

Полоз ошаленів од болю. Він припадав до землі, здіймав угору свого могутнього хвоста і розбивав ним усе довкола. Навсебіч летіло каміння та уламки звалених дерев.

Нарешті полоз сконав. Тепер юнаки могли підійти до брами, що закривала вхід у печеру. Її металеві стулки були зведені до купи. Як хлопці не силувалися, але розсунути їх не змогли.

Мисливець безпорадно поглядав на браму і мовчав, а тесля міркував уголос:

- Якщо є брама, то має бути й спосіб, як відчинити її.

Хлопці уважно простукали майже кожен із цвяхів, позабаваних у браму, але способу відчинити її все не знаходили.

Мисливець відійшов убік і сів відпочити, а тесля і далі обмацував браму. Рантом він намацав рухомий цвяшок, натиснув на нього, і відразу ж на кам'яному мурі поруч із брамою піднялася плита, під якою було сховане залізне колесо на вісі.

Мисливець схопився з місця, підбіг до колеса і ну його крутити. Тричі повернув ліворуч – брама навіть не поворухнулася. Повернув тричі право руч – почувся скрегіт, і брама повільно відчинилася.

Мисливець кинув колесо і притьмом до входу в печеру. Та тільки він випустив колесо з рук, як брама знову зачинилася. Він ще кілька разів бігав туди-сюди, але брама щоразу зачинялася, коли він випускав з рук колесо. Отже, хтось один має крутити колесо, тоді другий зможе увійти до печери. Мисливець вирішив схитрувати:

Я так стомився, стріляючи в того клятого полоза. Може б, ти покрутив колесо? – звернувся він до теслі.

Тесля погодився.

Переступивши поріг печери, мисливець аж завмер від несподіванки: на стінах і на стелі висіло безліч різноманітних ліхтарів, а на підлозі лежала сила-силенна всіляких прикрас, оздоблених коштовним камінням, яке міні лося такими яскравими барвами, що у нього аж очі розбіглися. Спочатку він вирішив узяти разок намиста та діадему з перлин. Ці речі, немає сумніву, сподобаються Сяогуй. А ліхтарик від нього нікуди не дінеться.

Коли ж нарешті він глянув на стелю, то побачив схожий на квітку лотоса великий рожевий ліхтар. Подумав, що це, мабуть, і є той самий, про який говорила дівчина. Швидко зняв його з гачка. Хлопцева душа враз сповнилася радістю, і він мимоволі вигукнув:

- Якби оце зараз додому повернутись, прямо до Сяогуй, то не треба мені було б ніякого іншого щастя!

Ледве-но він вимовив ці слова, як якась незнана сила підхопила його і перенесла до підніжжя Соняшникової гори.

А тесля й далі стояв біля входу до печери і тримав у руках колесо. Раптом він відчув, ніби хтось його в плече штовхає. Повернув голову, аж то дідусь, якого вони зустріли ще біля підніжжя гори.

- Твій товариш уже давно внизу, під горою, а ти ще й досі стоїш та на нього

чекаєш,- мовив, усміхаючись, дідусь.

Юнак похитав головою.

- Коли не віриш, то йди сам до печери, а колесо я потримаю.

Тесля подякував старому і попрямував до печери. Мисливця там

справді не було. Юнак побачив, що прямо перед ним на підлозі купами лежали всілякі прикраси, мінячись усіма барвами, а на стінах та на стелі висіли схожі на лотоси та інші квіти барвисті ліхтарі, оздоблені коштовним камінням. А між ними, нічим особливим не виділяючись, червонів схожий на квітку, яка щойно розпускалася, невеликий ліхтарик.

"Дідусь ще під горою попереджав мене, що тут будуть ліхтарі, схожі і на лотоси, і на інші квіти. Всі вони будуть дуже гарні, але я маю взяти лише один, червоний".

Тож він підійшов до стіни і відчепив того, непоказного.

Не встиг тесля вийти з печери, як брама за його спиною з грюкотом зачинилася. Треба б подякувати дідусеві, але де він? На колесі сидить якийсь півень, а старий ніби крізь землю провалився.

- Не хвилюйся, хлопче,- раптом заговорив до нього голосом старого півень. - Це я, тільки в іншій личині. Уже стільки років стережу цього ліхтаря. Все чекав, поки знайдеться такий молодець, як ти, сміливий і безкорисливий. А тепер ходімо далі. Я допоможу тобі знищити ненависну сколопендру.

Півень стрепенув крильми й злетів у повітря. Тесля рушив слідом за ним.

А тепер розповімо про те, як мисливець повернувся в село. Юнак одразу ж попрямував до вдовиної садиби. В оточенні гомінкої юрби він поважним кроком зайшов на подвір'я, тримаючи в одній руці сяючий рожевий ліхтар, схожий на квітку лотоса, а в другій - разок чудового намиста, і все це запропонував дівчині в подарунок.

- А де ж інші троє? - занепокоєним голосом спитала Сяогуй.

- Боягузи! - вигукнув він, гордо підводячи голову. - Повтікали з переляку !

Дівчині не сподобалося його зухвальство, і вона відповіла йому:

- У такому разі сходи спочатку та знищ сколопендру, а потім уже й про одруження поговоримо.

— Ні, спочатку давай одружимося! - наполягав мисливець. Він хотів додати іще щось, та в цей час на подвір'я залетів півень, а слідом за ним зайшов і тесля.

У руці юнак тримав червоного ліхтарика, яскраве проміння якого враз заповнило все подвір'я, а вогник у схожому на квітку лотоса рожевому ліхтарі мисливця враз погас.

- Де це ти так затримався? - спитала теслю Сяогуй.

Юнак мусив розповісти їй про все, що з ним сталося. Дівчина уважно вислухала його, а тоді звернулася до мисливця:

- А ти, себелюбце, такого тут нам наговорив! Виявляється, ти сам боягуз. Не потрібен мені такий.- Вона рвучко повернулася до теслі, подала йому руку й промовила: - Ти мій обранець!

Мисливець почервонів від сорому по самі вуха. Не сказавши нікому ні слова, він

поплівся геть з двору.

- Правильно зробила Сяогуй! - загомоніли в натовпі. - Тож нічого зволікати, хай одружуються.

- Треба спочатку сколопендру знищити, щоб людям лиха не робила,- заперечив тесля,- а потім уже й весілля справляти.

Сяогуй погодилася з ним.

На ранок Сяогуй та майже всі мешканці села вийшли проводити теслю за околицю. Прихопивши з собою сокиру та червоного ліхтарика, юнак попрямував па гору Золотої сколопендри. Поперед нього летів півень, показуючи шлях.

Вибравшись на вершину гори, вони побачили, що сколопендра лежить під деревом і спочиває. Помітивши теслю, вона враз схопилася з місця, обвилася довкола дерева і випустила з рота згусток чорного ядучого диму. Потім підвела голову, вишкірила зуби і, видно, намірилася кинутися на юнака.

Червоний ліхтарик, якого той тримав у руці, яскраво спалахнув, і смердючий дим від його проміння швидко розвіявся. А сама сколопендра при світлі ліхтарика почала звиватись: чи то боляче їй стало, чи шукала притулку, куди б сховатись. Але півень не дав їй отямитись, налетів на неї і ну клювати, поки заклював зовсім.

Розправившись із сколопендрою, тесля повернувся в село. Невдовзі він одружився із Сяогуй. А півень знову полетів на Південну гору.

(Переклад Івана Чирка)